

РОЗДІЛ 2. МОВОЗНАВСТВО

УДК: 811.161.2'373 232 (477. 64 – 2)

СЕМАНТИКО-ЕТИМОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ОРНИТОНІМІЧНИХ ПРИЗВИЩ ЗАПОРОЗЬКИХ КОЗАКІВ

Грозовська Н. А., к. філол. н., доцент

*Запорізький національний університет
вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна*

nata_groz@mail.ru

У статті здійснено семантичний та етимологічний аналіз орнітонімічних прізвищ запорозьких козаків. Зокрема, приділено увагу орнітологічним назвам, які стали основою для творення цих прізвищ. Проаналізовано джерела фіксації досліджуваних прізвищ. Указано на семантичне значення твірних лексем. Розкрито походження орнітологічних назв. Проведено паралелі за їх спорідненістю та відмінністю. Враховано способи творення та функціонування.

Ключові слова: лексема, семантика, етимологія, номінація, назва, прізвище, тематична група.

СЕМАНТИКО-ЭТИМОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ОРНИТОНИМИЧЕСКИХ ФАМИЛИЙ ЗАПОРОЖСКИХ КАЗАКОВ

Грозовская Н. А.

*Запорожский национальный университет
ул. Жуковского, 66, г. Запорожье, Украина*

В статье осуществлён семантический и этимологический анализ орнитонимических фамилий запорожских казаков. В частности, уделено внимание орнитологическим названиям, которые стали основой для образования этих фамилий. Автор анализирует источники фиксации исследуемых фамилий. Акцентируется внимание на семантическом значении образующих лексем. Раскрыто происхождение орнитологических названий. Проведены параллели по их подобию и отличию. Учтены способы образования и функционирования.

Ключевые слова: лексема, семантика, этимология, номинация, название, фамилия, тематическая группа.

SEMANTIC-ETYMOLOGICAL ANALYSIS OF ORNITHONYMIC SURNAMES OF ZAPOROZHYE COSSACKS

Grozovska N. A.

*Zaporizhzhya National University
Zhukovsky str., 66, Zaporizhzhya, Ukraine*

The historical past of Zaporozhye Cossacks was and remains the main source in the study of history, culture, traditions, language of the Ukrainian people. Archival sources help linguists explore the lexical component of past centuries. Focus on the peculiarities of use, education and semantic motivation of common and proper names. Ukrainian anthroponymics set a goal to disclose the ways and means of education of the names of a person.

The purpose of this study is to identify and analyze the thematic group of names of Zaporozhye Cossacks, formed from ornithological names. Scientists call these surnames ornithological names.

The source of the research is "Archive of Kosh of the New Zaporozhye Sich". The names studied include: Vorona, Golub, Derkach, Kryachok, Kuluk, Kulukivskiy, Leleka, Orlov, Piven', Pivnenko, Sunuc'kuy, Such, Soroka, Sorochuns'kuy, Teterya, Chaika, Chaikivs'kuy, Shpak.

These names are derived from the names of birds. The semantic meaning of these names is revealed in the Dictionary of the Ukrainian language. The etymology of the names of birds originates in the Proto-Slavonic period.

Surname Vorona descended from the Proto-Slavonic word **vorъnъ* 'raven' – predatory bird with black and gray feathers. Surname Golub descended from the Proto-Slavonic word **golъbъ* 'blue' – the bird has a blue color. Surname Derkach descended from the word **derkatu*'. By this principle, the surname is formed Kryachok – the

bird screams out specific sounds *-ra-, *-re-. Surnames Kuluk, Kulukivskiy are educated from the Proto-Slavonic word *kulikъ, which was formed from the word *kul- (*kaul-) and means 'bone, leg'. Given name Leleka is derived from the name of the bird 'stork'. Lexeme 'leleka' is borrowed from the Turkic languages *läiläk, leijäk, leklek, läjlek*. The surname Orlov is formed from the Proto-Slavic *орль – large bird of prey high flying. Surnames Piven', Pivnenko are educated from the Proto-Slavonic word *pěti – 'sing'. Surname Sunuc'kuy descended from the Proto-Slavonic word *sinjъ – 'gray-haired'. The name Such descended from the Proto-Slavonic word *syt'ъ, formed from Proto-Slavonic word *syčěti – 'sow, hiss'. Surname Soroka and Sorochuns'kuy come from the Proto-Slavonic words *sorka and *svorka – 'make a sound, squeak'. Research surname Teterya descended from the Proto-Slavonic word *tetervъ and means – 'a pheasant'. Formed the name of the interjection *ter- – scream of a bird. Surnames Chaika, Chaikovs'kuy are derived from Proto-Slavonic word *čajьka which is *čaja. Which that too are formations from the scream of a bird. Surname Shpak descended from the Proto-Slavonic word *ščьrakъ, which is the generator of the word *ščipati and means teasing.

After analyzing your own names, there is reason to believe that the Cossacks were given the names of the birds for the similarity of their character, behavior, skills, habits. They are formed from ornithological names of the Proto-Slavonic origin. Further research on the anthroponomy of the past will help to uncover the history of the lexical composition of the Ukrainian language.

Key words: lexeme, semantics, etymology, nomination, name, surname, thematic group.

Історична спадщина запорозького козацтва була і залишається ґрунтовним джерелом для досліджень історії, культури, традицій, мови українського народу. Архівні джерела дають змогу лінгвістам дослідити лексичну скарбницю минулих століть, зосередити увагу на особливостях вживання, творення, походження та семантичного вмотивування як загальних, так і власних назв.

“Архів Коша Нової Запорозької Січі (1713–1776)” [1] є однією з найвизначніших писемних пам'яток історичного періоду формування української нації, національної мови та сучасної антропонімічної системи.

Українська антропоніміка, як галузь ономастики, що вивчає власні назви людей: імена людей, їх прізвища і прізвиська, псевдоніми [6, Т. 11, с. 667], покликана в діахронічному зрізі розкривати засоби та способи ідентифікації людини. Прізвище – найменування особи, набуте при народженні або вступі у шлюб, що передається від покоління до покоління і вказує на спорідненість [6, Т. 8, с. 108]. Комплексний аналіз прізвищ сприятиме осмисленню історії та культури українського народу, його національного характеру, соціальної та політичної структури, побуту, звичаїв, вірувань.

Мета нашого дослідження – виявити та проаналізувати тематичну групу прізвищ запорозьких козаків, які утворені від орнітологічних назв. Розкрити семантичне підґрунтя цих назв та з'ясувати їх походження.

Вказана мета актуалізується тим, що українська антропоніміка досліджена ще не в усьому. Основна увага мовознавців була приділена вивченню ономастики за “Реєстром війська Запорізького 1640 р.”: П. Білоусенко “Козацькі прізвища” [2], О. Домбровська “Лексична база прізвищ Війська Запорізького за “Реєстром Війська Запорізького 1649 р.” [3], І. Ільченко “Прізвища Надвеликолузького регіону, утворені від назв постійного заняття” та ін.

Джерельною базою нашого дослідження є “Архів Коша Нової Запорозької Січі (1713–1776)” [1].

Загальновідомо, що людина, яка приходила на Січ, змінювала своє прізвище або ім'я. Нові прізвища давали козакам за іменем, родом занять, місцем проживання, етнічною належністю, зовнішністю, характером та ін. Помічаючи подібність з якоюсь рисою представників фауни і флори, особливо птахів, запорозькі козаки давали такі ж прізвища своїм товаришам. Прізвища, що походять від назв птахів, прийнято називати орнітонімічними.

Проаналізувавши досліджуване історичне джерело, встановлено, що до козацьких прізвищ, які утворені від орнітологічних назв, належать: Ворона, Голуб, Деркач, Крячок, Кулик, Куликівський, Лелека, Орлов, Півень, Півненко, Синицький, Сич, Сорока, Сорочинський, Тетеря, Чайка, Чайківський, Шпак.

Ворона (Іван Ворона – бугогардівський полковник [1, с. 69]). ‘Ворона’ – хижий птах із чорним або сірим пір’ям, що живе на деревах поблизу населених пунктів; про неуважну людину; гава, роззява. Біла ворона – про того, хто раз перелякався і потім усього боїться; дуже обережний; видно справжню суть людини з її поведінки [6, Т. 1, с. 740]. Лексема ‘ворона’ (р. *ворона*, бр. *варона*, др. *ворона*, п. *wrona*, ч. слн. *vrána*, слц. *vrana*, болг. м. *vrána*, схв. *врѣна*, стсл. *vrana*) виводиться від псл. **vornъ* ‘ворон, крук’ (з огляду на подібність обох птахів і на менший розмір ворони остання могла сприйматись як самиця ворона), що спостерігається і в інших індоєвропейських мовах: лит. *várna*, лтс. *vārna*, прус. *warne* ‘ворона’, лат. *cornix* ‘ворона’ (тут *corn-* може відповідати псл. **vorn-*) [4, Т. 1, с. 427]. Таке прізвище козак міг отримати за галасливу вдачу або ж за неуважність.

Голуб (Федір Голуб – шафар Кодацького перевозу [1, с. 73]) ‘Голуб’ – птах ряду голубоподібних з різнобарвним пір’ям та великим волом; пестливе називання чоловіка переважно при звертанні [6, Т. 2, с. 118]. Лексема ‘голуб’ (р. *голубь*, бр. *голуб*, др. *голуб*, п. *goląb*, ч. слц. *holub*, болг. *гълъб*, м. *гулаб*, схв. *гѣлуб*, слн. *golób*, стсл. *голуб*) походить від псл. **golqъbъ*, що виводиться з іє. **ghel-* ‘жовтий’ і зіставляється з лит. *gulbė*, прус. *gulbis* ‘лебідь’, оскільки індоєвропейські назви голуба ґрунтуються часто на назвах кольорів. Можлива зміна значення ‘жовтий’ на ‘голубий’ пояснюється паралеллю лат. *flāvus* ‘блідо-рожевий’: двн. *blāo* ‘голубий’. Ймовірніше, псл. **golqъbъ* ‘голуб’ походить від прикметника **golqъbъ* ‘голубий’ [4, Т. 1, с. 555–556]. Прізвище могло характеризувати людину делікатної, доброзичливої та миролюбної поведінки.

Деркач (Дем’ян Деркач – полковник Бугогардівської паланки [1, с. 75]). ‘Деркач’ – невеликий перелітний птах з жовтувато-бурим оперенням, який відзначається характерним скрипучим криком; брехач – як деркач: усе дерчить [6, Т. 2, с. 252]. Лексема ‘деркач’ (р. *деркач*, бр. *дзеркач*, *драч*, п. *derkacz*, *dzierkacz*, *dyrkacz*, *drekacz*, *dziergacz*, ч. *drkač*, болг. *дъркавец*, *дърдавец*, слн. *děrež*) утворена від звуконаслідувального дієслова ‘деркати’, пов’язаного з вигуком ‘дер’, що імітує крик птаха [4, Т. 2, с. 40]. Носій цього прізвища міг бути крикливою або ж балакучою й невгамовною людиною.

Крячок (Андрій Крячок – товариш Кушівського куреня [1, с. 110]). ‘Крячок’ – водяний птах родини мартинів [6, Т. 4, с. 380]. Лексема ‘крячок’ – водоплавний свійський і дикий птах, цінний своїм м’ясом, яйцями й пір’ям [6, Т. 4, с. 124], може бути суфіксальним утворенням від дієслова ‘крякати’. ‘Крякати’ (р. *крякать*, бр. *крякаць*, п. *krakać*, ч. *krákat*, *křekati* ‘кричати’, слц. *krákat*, бол. *крякам*, *крѣкна* ‘крякнути’, м. *крека* ‘кричить, горлає’, схв. *крѣчати*, слн. *křekati* ‘крякати’) походить з псл. **krękati*, *krakati* і є звуконаслідувальними дієсловами, що споріднені з лит. *kreñkti* ‘крякати’ [4, Т. 3, с. 116]. В українських словах кореневе -ра- може походити як з давнього *-ra-, так і з -ря- давнього *-re-, що зазнало діалектичного ствердіння. Людина з таким прізвищем могла характеризуватись як криклива, невдоволена, гомінка.

Кулик (Дмитро Кулик – самарський полковник [1, с. 107], Іван Кулик – козацький полковник [1, с. 61, 72, 102, 103, 108, 132, 133, 161]). ‘Кулік’ – невеликий болотяний птах з довгими ногами та довгим дзьобом. Лісовий кулік – благородна птиця, трохи менша як голуб, темно-рудуватого кольору, з довгим, як у всіх куликів, дзьобом і довгими ногами [6, Т. 4, с. 390]. Лексема ‘кулік’ (р. *кулік*, бр. *кулік* ‘представник ряду куликів’, п. *kulik*, ч. *kulík*, слц. *kulík*, схв. *kulik*) походить від псл. **kulikъ*, що очевидно утворене від псл. **kul-* (**kaul-*) ‘кістка, нога’, оскільки споріднене з лит. *káulas* ‘кістка, нога’ [4, Т. 3, с. 133]. Назва птаха обумовлена великим розміром ніг кулика. **Куликівський** (Максим Куликівський – козак, депутат старшини [1, с. 47]). Прізвище походить від орнітологічної назви ‘кулік’ й утворене за допомогою суфіксів -ів, -ськ. Козакам могли дати таке прізвище за кремену статуру, довгі ноги або ж за фізичні здібності.

Лелека (Степан Лелека – перевізський полковник [1, с. 41, 161]). ‘Лелека’ – великий перелітний птах із довгим прямим дзьобом та довгими ногами [6, Т. 4, с. 474]. За

твердженням науковців, лексема 'лелéка' (р. *леклэк* 'біла чапля, лелéка', болг. схв. *лелэк* 'лелéка') – запозичення з тюркських мов: тур. крим.-тат. *läiläk* 'лелека', аз. *leijäk*, кирг. *leklek*, каз. *läjlek* зводиться до перс. *leklek*, яке походить від ар. *laklak* 'лелека' і є звуконаслідувального походження [4, Т. 3, с. 217]. Носій цього прізвища міг бути делікатної, поважної, м'якої поведінки, або ж повільної та помірної вдачі.

Орлов (Гнат Орлов – депутат полковника [1, с. 134]). 'Орёл' – великий хижий птах родини яструбових, що водиться в горах або степах різних частин світу; про сильну, мужню людину [6, Т. 5, с. 743]. Лексема 'орёл' (р. *орёл*, бр. *арол*, др. *орьль*, п. *orzel*, ч. *orel*, слц. *orol*, болг. *орёл*, м. *орел*, схв. *орао*, слн. *ôrel*, стсл. *орьль*) походить від псл. **орьль*, що споріднене з лит. *erēlis*, *arēlis* 'орел', лтс. *ėrglis*, *erelis*, прус. *arelie*, гот. *ara*, гр. *δρνίς* 'птах', пов'язаним з гр. *δρνυμι*, лат. *orior* 'піднімаюся' [4, Т. 4, с. 211]. Таке прізвище міг отримати сильний, сміливий, мужній козак із ясним розумом та гострим зором.

Півень (Півень – колодник [1, с. 65]). 'Півень' – свійський птах з червоним гребенем на голові, пишним хвостом і шпорами на ногах; самець курки [6, Т. 6, с. 380]. Лексема 'півень' (р. *півень*, *пéвень*, бр. *пéвень*, п. *piweń*) утворена від дієслова *півати* 'співати'. Дієслово ж *півати* 'співати' (р. *петь*, бр. *пець*, др. *пѣти*, п. *piac*, ч. *pěti*, слц. *pieť*, болг. *пéя*, м. *пее*, схв. *пéвати*, *пѣти*, слн. *pěti*, стсл. *пѣти*) походить з псл. **pěti* 'співати' [4, Т. 4, с. 418]. Для порівняння можна навести аналогічні приклади щодо семантики й творення цієї назви в різних мовах: р. *пету́х* від *петь*, схв. *пéвац* 'півень' від *пéвати* 'співати' [4, Т. 4, с. 384].

Півненко (Півненко – козак Дерев'янківського куреня [1, с. 113]). Прізвище походить від орнітологічної назви 'півень' й утворене за допомогою суфікса -енко. Такі прізвища могла отримати задиракувата, пихата, емоційна людина. А також людина, яка мала добрий голос і любила співати.

Синицький (Синицький – капітан Рязького піхотного полку [1, с. 185]). 'Сúниця' – маленька співуча пташка з різнобарвним оперенням ряду горобцеподібних [6, Т. 9, с. 182]. Лексема 'сúниця' (р. *сини́ца*, бр. *сини́ца* 'синиця', п. *sinica* 'синиця блакитна', болг. *сини́гер*, м. *сеница*, схв. *сјèниця*, слн. *sinica* 'синиця') не має загальноприйнятого пояснення. Ймовірно, що лексема походить від назви кольору 'сúній'. Прикметник 'сúній' (р. *сúний*, бр. *сині́*, др. *синиш*, п. *sinu*, ч. слц. *siný*, болг. м. *син*, схв. *сúньи́* 'синій', слн. *sínji*, стсл. *синь*) походить від псл. **sinjь*, що споріднене зі **syjati* 'сяяти', **sivь* 'сивий' [4, Т. 5, с. 236]. Зафіксоване прізвище могло характеризувати людину лякливу, тиху, непомітну, яка весь час перебувала у схвильованому стані.

Сич (Василь Сич – кошовий отаман [1, с. 26, 28, 30, 31]). 'Сúч' – хижий нічний птах бурого кольору родини совиных; похмура, невдоволена, гордовита, пихата, нелюдима особа; відлюдок [6, Т. 9, с. 209]. Лексема 'сúч' (р. бр. *сыч*, п. *szczek* 'совка-сплюшка', ч. *sýc* 'сич', слц. *zýč* 'сич хатній') походить від псл. **syťь*, що утворене від псл. **syčěti* 'сичати' [4, Т. 5, с. 248]. Вірогідно, що птах, коли сердиться, починає сичати. Тобто, лексема 'сúч' може бути звуконаслідувальним утворенням. Людина вередлива, сердита, яка втомлює інших своїми причіпками, незадоволенням з будь-чого могла отримати зазначене прізвище.

Сорока (Василь Сорока [1, с. 177]). 'Сорóка' – лісовий птах родини воронових з довгим хвостом і черно-білим пір'ям, що видає характерні звуки – скрекотіння; надмірно балакуча людина [6, Т. 9, с. 463]. Лексема 'сорóка' (р. *сорóка*, бр. *сарóка*, др. *сорока*, п. *sroka*, ч. слц. *straka*, болг. м. *сварка*, схв. *сварàка*, слн. *sráka*) походить від псл. **sorka* і **svorka*. Перший варіант псл. **sorka* споріднений з лит. *šárka*, прус. *sarke* 'сорóка'; другий *svorka* можна зіставити з псл. *svьrčati* 'видавати звук, сюрчати' [4, Т. 5, с. 356].

Сорочинський (Сорочинський – курінний отаман [1, с. 24]). Прізвище є похідним від орнітологічної назви 'сорóка' й утворене за допомогою суфіксів -ин, -ськ зі зміною приголосного основи к – ч. Носії такого прізвища могли бути говіркими, балакучими, або ж непосидючими, вертлявими, занадто рухливими.

Тетеря (Павло Тетеря – переяславський полковник [1, с. 91]). 'Тетéря' – великий лісовий птах ряду курячих із чорним (у самиці – пістрявим) оперенням, який є цінною дичиною; нерозумна або вайлувата, неповоротка, глуха людина [6, Т. 10, с. 102–103]. Лексема 'тетéря'

(р. *tétereв*, *tetéря*, бр. *цяцэра*, *цецяру́к*, др. *тетерь*, п. *cietrzew*, ч. *tetřev*, слц. *tetrov*, болг. *tétrев*, м. *тетреб* ‘глухар’, схв. *tètrëб* ‘глухар, тетерев’, слн. *tetrëv*, р.-цсл. *тетръвь* ‘фазан’) походить з псл. **tetervъ*, споріднене з лит. *tetervá* ‘тетерка’, лтс. *teteris* ‘тетеря, тетерев’, прус. *tatarwis* ‘тетерка’, лат. *tetrinno* ‘крякаю’ [4, Т. 5, с. 562]. Назва виникла як звуконаслідувальне утворення внаслідок редуплікації вигука **ter-*, що передає квоктання птаха. Прізвище могло позначати нерішучу, кволу, безхарактерну людину, яка позбавлена сили волі.

Чайка (Павло Чайка – осавул [1, с. 133]). ‘Чайка’ – морський водоплавний птах родини сивкових; наземний денний птах ряду сивкоподібних, що селиться на узбережжі річок, озер, зрідка живе також у чагарниках та лісах [6, Т. 11, с. 264]. Лексема ‘чайка’ (р. бр. болг. *чáйка*, др. *чаица*, п. *czajka*, ч. *čejka*, ст. *čějka*, слц. *čajka* слн. *čájca*, стсл. *чаика*) походить з псл. **čajьka* із **čaja* ‘чайка’ і є звуконаслідувальним утворення від крику птаха [4, Т. 6, с. 276]. **Чайківський** (Василь Чайківський – полковий старшина [1, с. 156]). Прізвище походить від орнітологічної назви ‘чайка’ й утворене за допомогою суфіксів -ів, -ськ. Сильна духом, наполеглива, кмітлива та розумна людина могла отримати таке прізвище.

Шпак (Омелян Шпак – полковник [1, с. 111, 116, 117]). ‘Шпак’ – невеликий перелітний співучий птах ряду горобиних з коротким хвостом, прямим дзьобом і великими крильми [6, Т. 11, с. 513]. Лексема ‘шпак’ (р. бр. *шпак*, п. *szpak*, ч. *špaček*, *špak*) походить з псл. **šćpакь*, що є похідним від **šćipati* із значенням ‘дражнити, дратувати’ [4, Т. 6, с. 456]. Особливістю шпака є його здатність передражнювати (імітувати) голоси інших птахів. Носій такого прізвища міг бути розсудливою, урівноваженою, кмітливою, дотепною людиною.

Проаналізовані власні прізвища козаків є свідченням багатосторонньої і розвиненої тогочасної антропонімічної системи староукраїнської мови. Семантико-етимологічний аналіз орнітономічних козацьких прізвищ “Архіву Коша Нової Запорозької Січі (1713–1776)” показує, що основним способом їх творення був лексико-семантичний та частково морфологічний. Такі прізвища надавались козакам за їх фізичні особливості, риси характеру або вдачі. Орнітологічні назви, що послужили основою для творення козацьких прізвищ, переважно праслов’янського походження. Подальше дослідження антропоніміки минувшини на основі історичних матеріалів, безперечно, збагатить історію української мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Архів Коша Нової Запорозької Січі (1713–1776) / Упорядн. Л. З. Гісцова, Л. Я. Демченко. – К. : Наукова думка, 1994. – 232 с.
2. Білоусенко П. І. Козацькі прізвища [Електронний ресурс] / П. І. Білоусенко // Енциклопедія історії України. – Режим доступу : [http://history.org.ua/?termin=Kozacki prizvyshcha](http://history.org.ua/?termin=Kozacki%20prizvyshcha).
3. Добровольська О. Я. Лексична база прізвищ Війська Запорозького за “Реєстром Війська Запорозького 1649 р.” : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.02 / О. Я. Добровольська ; Ужгородський університет. – Ужгород, 1995. – 261 с.
4. Етимологічний словник української мови : У 7 т. [ред. колег. О. С. Мельничук (головн. ред.) та ін.] . – Т. 1–6. – К. : Наукова думка, 1982–2012.
5. Ільченко І. Прізвища Надвеликолузького регіону, утворені від назв постійного заняття / І. Ільченко // Вісник ДНУ. Серія : Філологічні науки. – 2004. – №11. – С. 56–63.
6. Словник української мови : У 11 т. – [ред. колег. І. К. Білодід (голова) та ін.] . – К. : Наукова думка, 1970–1980.

REFERENCES

1. *Архів Коша Нової Запорозької Січі (1713–1776)* / Упорядн. Л. З. Гісцова, Л. Я. Демченко. Київ: Наукова думка, 1994.
2. Білоусенко, Петро. *Козацькі прізвища*. Київ: Наукова думка, 2007. [http://history.org.ua/?termin=Kozacki prizvyshcha](http://history.org.ua/?termin=Kozacki%20prizvyshcha).

3. Добровольська, Оксана. «Лексична база прізвищ Війська Запорозького за “Реєстром Війська Запорізького 1649 р.”». Дис. канд. філол. наук, Ужгородський університет, 1995.
4. *Етимологічний словник української мови*. 6 т. Київ: Наукова думка, 1982–2012.
5. Ільченко, Ірина. “Прізвища Надвеликолузького регіону, утворені від назв постійного заняття”. *Вісник ДНУ*. 11(2004):56–63.
6. *Словник української мови*. 11 т. Київ: Наукова думка, 1970–1980.

УДК: 81'1-13:1:008

ДО ПИТАННЯ ПРО МЕТОДИ АНАЛІЗУ КОНЦЕПТУ В СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ СТУДІЯХ

Домніч О. В., к. філол. н., доцент

*Запорізький національний університет
вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна*

olga-nika02@znu.edu.ua

У статті порушено коло питань, що стосуються систематизації теоретичних засад концептуального аналізу й опису дослідницьких прийомів і процедур відповідного напрямку. Актуалізація порушених проблем зумовлена відсутністю точного методу дослідження концептів у сучасних лінгвістичних студіях, натомість наявністю сукупності методик, прийомів і дослідницьких процедур, які в результаті намагаються охопити всі сфери існування концепту в різних формах і призводять до єдиної мети – дослідження ментальності певного лінгвосоціуму.

Ключові слова: метод, концепт, концептуальний аналіз, семантико-когнітивний аналіз.

К ВОПРОСУ О МЕТОДАХ АНАЛИЗА КОНЦЕПТА В СОВРЕМЕННЫХ ЛИНГВИСТИЧЕСКИХ СТУДИЯХ

Домнич О. В.

*Запорожский национальный университет
ул. Жуковского, 66, г. Запорожье, Украина*

В статье очерчен круг вопросов, касающихся систематизации теоретических основ концептуального анализа и описания исследовательских приемов и процедур соответствующего направления. Актуализация затронутых проблем обусловлена отсутствием точного метода исследования концептов в современных лингвистических студиях и вместе в тем наличием совокупности методик, приемов и исследовательских процедур, которые в результате пытаются охватить все сферы существования концепта в разных формах и приводят к единой цели – исследованию ментальности определенного лингвосоциума.

Ключевые слова: метод, концепт, концептуальный анализ, семантико-когнитивный анализ.

ON THE STUDY OF THE METHODS OF CONCEPT ANALYSIS IN CONTEMPORARY LINGUISTICS

Domnich O. V.

*Zaporizhzhya National University
Zhukovsky str., 66, Zaporozhye, Ukraine*

The article is devoted to the problems of systematization of the theoretical basis of a concept analysis and the description of research methods and procedures of this field. The tasks of the paper are as follows: to clarify the definition of the term “concept” and its structure, to describe the peculiarities of the concept analysis and to characterize the various directions of its conduct. The term “concept” is the most acute and required object of the study in modern linguistic researches. A concept is an idea about the certain objects of the world or their parts which have a complex structure, reflected by certain characteristics and expressed by various lingual means (M.V. Pimenova). A concept analysis is a key method of concepts researching, developed and widely used in modern linguistics. Having studied the works of contemporary linguists, in which they consider a concept analysis, we come